

Djurägare och djurhälsopersonals upplevelse av djurägarcompliance vid tandvårdsråd - Likheter, skillnader och möjliga lösningar

*Pet owners and veterinary staff's experience of owner
compliance concerning dental care advice
– Similarities, differences and possible solutions*

Sara Sundbäck

Skara 2014

Djursjukskötprogrammet

Foto: Sara Sundbäck, 2013

Studentarbete
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nr. 534

Student report
Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health

No. 534

ISSN 1652-280X

**Djurägare och djurhälsopersonals upplevelse av
djurägarcompliance vid tandvårdsråd
- Likheter, skillnader och möjliga lösningar**

*Pet owners and veterinary staff's experience of owner compliance
concerning dental care advice
– Similarities, differences and possible solutions*

Sara Sundbäck

Studentarbete 534, Skara 2014

**G2E, 15 hp, Djursjukskötprogrammet, självständigt arbete i djuromvårdnad,
kurskod EX0702**

Handledare: Anne Nilsson Adress. Inst för husdjurens miljö och hälsa Box 234,
Gråbrödragatan 19 532 23 SKARA

Examinator: Lena Svendenius. Adress. Inst för husdjurens miljö och hälsa Box 234,
Gråbrödragatan 19, 532 23 SKARA

Nyckelord: djurägare, djurhälsopersonal, compliance, tandvård

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och
hälsa, nr. 534, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.1.1 Begrepp.....	5
1.1.2 Compliance i praktiken.....	6
1.1.3 Relation mellan veterinär, djurägare och djur.....	6
1.1.4 Övrig påverkan av compliance	6
2. Syfte	7
3. Material och metod.....	7
3.1 Litteraturstudie	7
3.2 Enkätstudie.....	8
3.2.1 Urval och begränsningar.....	8
3.2.2 Statistisk analys	8
4. Resultat.....	9
5. Diskussion.....	16
5.1 Metoddiskussion	16
5.1.1 Litteratur	16
5.1.2 Enkät.....	17
5.2 Resultatdiskussion.....	20
6. Slutsats.....	24
7. Populärvetenskaplig sammanfattning	25
8. Tack	27
9. Referenser.....	28
Bilaga 1.	29
Bilaga 2.	32

Abstract

The extent by which pet owners follow health care instructions falls within the confines of “compliance”. The success of any given treatment is in part due to the way in which the owner complies with the instructions received from the advising veterinary professional. Studies abroad have found that the preventative dental care sphere suffers from a low compliance rate. Together with the fact that veterinary staff commonly issue advice on preventative dental care, this provided the impetus for undertaking the current research. In conjunction with a review of the relevant literature this study has, by focussing on advice concerning tooth-brushing and complements to tooth-brushing, sought to investigate: the experiences of both pet owners and veterinary staff with regard to pet-owner compliance; the symptoms behind incomplete compliance; and the measures which can be adopted to make it easier for pet owners to follow the advice received. The ultimate objective of this investigation is to produce a tool (or, at least, lay the groundwork) for improving the consultative quality of veterinary staff and, thereby, compliance levels of pet owners.

Utilising a straightforward grading scale (1-5), owners were asked to estimate their level of compliance and how difficult they thought it was to follow the advice they had been given by the advising veterinary professional. Owners were also asked what hindered compliance and what could make compliance easier. For these two questions owners were instructed to mark a minimum of one to a maximum of five of the listed options. Participating staff members were asked the same questions and to mark what they believed corresponded to the majority of the owners they had advised. Data was collected through paper and web-based surveys.

Concerning both compliance levels and how easy-hard it was to implement the advice given, the results revealed significant differences between the medians of the groups. In both cases the median for the staff group was 3 and for the owners, 2. This supports other studies which have similarly found both low compliance levels of pet owners and the overestimation of owner compliance by veterinary staff in preventative dental care. Moreover, through analysis of the written responses, a slight difference was found between the views of the owners and the views of the veterinary staff regarding the causes of non-compliance and what could be done to facilitate future compliance. Ultimately, the key to securing increased pet-owner compliance lies in improving relations and communication between advising veterinary staff and owners. The method of communication and the information relayed must be adapted by veterinary staff to the receiver, especially when concerning risks.

For the findings of the current study to be statistically significant however further research would be required to be undertaken. Further research would also be required to compare compliance levels between veterinary areas. The results of this study do however resemble those found in studies abroad and ought therefore to be considered at least indicative of compliance levels of pet owners across Sweden.

1. Inledning

Noncompliance är något författaren av detta arbete har sett och hört diskussioner kring under kontakten med djursjukvården. En uppfattning hos personalen är att djurägarna i viss mån är dåliga på att följa instruktioner. Djurägarna däremot upplever att de har varit förhållandevis duktiga med att följa de råd de fått, alternativt följt de viktigaste råden. Skillnaden gällande kommunikation, rådgivning och upplevelser mellan de båda parterna upplevde författaren inte fylldes igen. Personalen informerade inte alltid att djurägaren om denne inte gjort enligt instruktioner alternativt förklarade personalen inte tillräckligt tydligt. När behandling förlängs, misslyckas eller ej fullständigt genomfördes upplevde författaren att båda parterna ansåg att orsaken till problematiken i viss utsträckning låg hos den andra parten.

Frågan är om problematiken ligger hos personalen, ägarna eller i kommunikationen mellan parterna. Skulle det kunna vara så att personalen inte förtydligar problem och risker med utebliven följsamhet eller inte förtydligar fördelarna med praktisk behandling på ett bra sätt. Alternativt att det är djurägarna som inte klarar av att följa råden oavsett information och motivation.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Begrepp

Enligt Kermani & Davies (2007) syftar compliance på i vilken utsträckning patienter följer de föreskrivna råden de fått. Med compliance mäter man inom human medicin patientens beteende. Non-compliance innebär därför patienters misslyckande att följa personalens omvårdnadsråd. En icke-följsamhet leder i sin tur till sämre kvalitet på vården även ödesdigra konsekvenser för patienten (Kermani & Davies, 2007).

Adherence är en term som används i samma sammanhang som compliance. Världshälsoorganisationen (WHO) beskriver 2003 att adherence syftar på överenskomna råd och inte givna råd. WHO (2003) definierar adherence likt följande: *"I vilken utsträckning en persons beteende – ta medicin, följa en diet, och/eller utföra livsstilsförändringar, överensstämmer med överenskomna råd givna av en vårdgivare"*. (fritt översatt ur WHO, 2003. s. 3.) menar att tyngdpunkten vad gäller adherence istället ligger på patientens godkännande av behandlingen. Det är alltså fokus eller tyngdpunkten som skiljer compliance och adherence åt (WHO, 2003). Trots denna nya rekommendation från WHO finns det litteratur som inte skiljer på adherence och compliance utan använder adherence som en generell term som även innefattar compliance (Kermani & Davies, 2007). Något som är gemensamt för båda uttrycken, vad man än väljer att gå efter, är att de är svåra att mäta och värdera då slutresultatet påverkas av fler faktorer än följsamhet. (WHO, 2003; Kermani & Davies, 2007).

American Animal Hospital Association - AAHA (2009) definierar compliance som följsamhet av råd gällande ingrepp och behandlingar, exempelvis munsanering. Adherence definieras i studien som när djurägaren behandlar själv hemma, följer instruktioner kring medicinering och så vidare (AAHA, 2009).

Fortsatt i detta arbete kommer termen compliance och följsamhet användas.

1.1.2 Compliance i praktiken

Compliance hos djurägare varierar (American Animal Hospital Association - AAHA, 2003). I studien såg man lägre compliance vid profylaktisk tandvård hos hund, tandrengöring på klinik inräknad (AAHA, 2003). Hos individer med tydlig och/eller allvarlig sjukdom låg compliance på 35% och hos individer med mycket liten påverkan på tandkött låg compliance på 15%. Vaccinering är ett område som jämförelsevis har högre compliance på en nivå på 87% (AAHA, 2003). Vad gäller compliance av råd om tandborstning såg man 1994 att 53% av ägare fortsatte att borsta tänderna minst flera gånger i veckan 6 månader efter parodontalbehandling (Miller & Harvey, 1994).

Casey & Bradshaw (2008) visar att compliance hos 61% av 85 kattägare med katter som hade beteendeproblem, samtidigt som studien av Lue *et al.* (2008) visar att 52% av 2000 djurägare anser att de alltid följer det som deras veterinär rekommenderar även om behandlingen upplevs som besvärlig och tidskrävande. Råd som tenderar att generera högre compliance är de som tar mindre tid att följa (Takeuchi *et al.*, 2000). Högre upplevd allvarlighet genererar högre compliance (Casey & Bradshaw, 2008). Högre allvarlighetsgrad såg man när problemen påverkade ägaren i stor utsträckning, exempelvis katten attackerade sin ägare (Casey & Bradshaw, 2008)

1.1.3 Relation mellan veterinär, djurägare och djur

Djurägarrens upplevelse av en behandlings syfte (Casey & Bradshaw, 2008) och förtroendet för den djurägaren fått råd av påverkar den slutgiltiga compliance nivån (Casey & Bradshaw, 2008; Maille & Hoffmann, 2013). Kommunikation en mellan veterinär och djurägare påverkar därför följsamheten (Grave & Tanem, 1999; Lue *et al.*, 2008). Eide & Eide (2009) tar upp vikten av god tillit mellan patient och sjuksköterska inom humanvården. Personal som förhåller sig till patientens känslor och ger en möjlighet till diskussion genererar ökad tillit från patienten, en tillit som kan leda till mer effektiv vård. En öppen kommunikation kan också hjälpa patienten till självinsikt och därigenom öka motivationen att följa råd och instruktioner (Eide & Eide, 2009).

Av de djurägare som tyckte veterinären kommunicerade på ett bra sätt följde 71% också råden, jämfört med en följsamhet på 51% av de djurägare som ansåg att veterinären inte kommunicerade på ett bra sätt (Lue *et al.*, 2008). Grave & Tanem (1999) visade i sin studie att om djurägaren upplevde att veterinären spenderade tillräckligt med tid till rådgivningen genererade det en signifikant ökad compliance.

Takeuchi *et al.* (2000) såg på vilket sätt råd ges till djurägare också kan påverka följsamheten och slutförandet av behandling. Samma studie visade att 80% av ägare till hundar med separationsångest som fått max fem instruktioner upplevde en förbättring av beteendet. Det var en signifikant skillnad vad gäller förbättring mellan de djurägare som fått max 5 instruktioner och de som fått fler där endast 42% upplevde förbättring (Takeuchi *et al.*, 2000). AAHA (2009) såg att en ökad rådgivningsfrekvens gällande förebyggande tandvård till djurägare gav en ökad compliance, från 35% till 38%.

1.1.4 Övrig påverkan av compliance

En studie visar att compliance främst påverkas av social risk, risk för social skada i form av vad samhället, vad normen och relationer säger är bra eller inte (Keller & Lehmann, 2008; Maille & Hoffmann, 2013). Risk för fysisk skada på djuret, fysisk risk, påverkar compliance i viss utsträckning men mindre än den sociala risken (Maille & Hoffmann, 2013). Vad gäller den fysiska risken så beror dess påverkan och effekt mer på förhållandet

mellan ägare-djur-veterinär. Risken påverkar mest effektivt för att stödja compliance då djurägaren har hög tillit till veterinären eller om ägaren har ett starkt band till sitt djur (Maille & Hoffmann, 2013).

För humanpatienter hade många patienter svårt att se fördelarna i ett längre perspektiv vad gäller behandling i form av livsstilsförändringar (Lahdenperä & Kyngäs, 2001). Livsstilsförändringarna gällde främst sluta röka, ingen förtäring av alkohol och ökad motions nivå. Detta menar Lahdenperä & Kyngäs (2001) beror på att det inte endast är förändringen som är svår utan också upprätthållandet av en ny hälsosam vana. Liknande resultat kan ses i en studie från 2012 där deltagare pekade på att det finns svårigheter för humanpatienter att genomföra livsstilsförändringar (Gee *et al.* 2012). Det ligger alltså för människan svårigheter i att genomföra livsstilsförändringar (Lahdenperä & Kyngäs, 2001; Berger, 2004; Gee *et al.*, 2012).

Tendenser till liknande svårigheter för djurägare kan man se i en studie av Miller & Harvey (1994). 53 % av de deltagande djurägarna fortsatte att borsta tänder minst flera gånger i veckan. Några orsaker som ägarna i den studien angav som skäl till att inte följa råd om tandborstning var glömska, lathet, hunden har för läppar som smiter åt för hårt och försvårar borstningen eller att de upplevde att hunden ändå behöver komma in till kliniken för professionell tandrengöring.

2. Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka upplevd följsamhet av råd som ges till djurägare ur både djurägares och djurhälsopersonals synvinkel, baserat på hur djurägare och personal på kliniker/djursjukhus upplever följsamheten inom området. Förhoppningen är att eventuellt se skillnader i hur de upplever att råden följs, vad som gör det svårt och vad som skulle underlätta följsamheten i framtiden. Målet med denna undersökning är att försöka få fram ett verktyg eller en grund till att förbättra djurhälsopersonalens rådgivning och följsamheten hos djurägare.

Frågeställningar

- Finns det några skillnader i hur djurägare och personal upplever djurägares följsamhet vid rådgivning?
- Vad tror djurägare, personal respektive litteraturen orsakar sämre följsamhet hos djurägare?
- Vad tror djurägare, personal respektive litteraturen skulle underlätta djurägarens följsamhet?

3. Material och metod

3.1 Litteraturstudie

Bakgrunden bygger på litteratur, främst vetenskapliga artiklar och böcker. Sökandet efter artiklar skedde på databaser som Primo, Science Direct och Pub Med. För att begränsa sökandet inledningsvis valdes ämnesområde Veterinary Medicine eller Veterinary Science. De artiklar som hittades blev även grund för fortsatt sökande. Efter detta utökades sökningen även till humana källor. Många av sökorden genererade resultat med forskning främst från humansidan.

Följande ord och kombinationer av dem användes: Compliance; Noncompliance; Veterinary; Medicine; Canine; Feline; Treatment; Pet; Owner; Lifestyle changes; Communication; Risk; Nursing.

3.2 Enkätstudie

För att få en bild av hur djurägare och djurhälsopersonal uppfattar djurägarcompliance ansågs en enkätundersökning mest lämplig för ändamålet. För att göra undersökningen greppbar begränsades ämnesområdet till upplevd följsamhet av tandvårdsråd. Som studien gjord av AAHA (2003) visar ligger compliance lågt på endast 35% inom detta område. Fokusområden i enkäten lades främst på upplevelsen av hur lätt eller svårt det var att följa råd, orsaker som gjort det svårt samt vad som skulle kunna underlätta följsamheten hos djurägare.

För att kunna få fram en tydlig bild av problemområden togs olika frågeställningar fram. Fokus lades på hund och katt, upplevelse av följsamhet i form av utförande samt enkelhet/svårighet och vad som skulle kunna förbättra följsamheten hos djurägare. Svartalternativen för frågorna försvårande orsaker och underlättande följande av råd berörde främst olika typer och nivåer av kommunikation samt typ av information.

En enkät riktad till djurägare (Bilaga 1) och en till djurhälsopersonal (Bilaga 2) delades ut. Frågorna i enkäten var utformade så att respondenten endast behövde kryssa i olika svarsalternativ enligt instruktioner. Som sista punkt i båda enkäterna fanns möjlighet för respondenter att skriva förtydliganden eller kommentarer om de så önskade.

Under uppbyggnaden av enkäten gjordes tester med personer som har kunskap inom området samt personer som inte har kunskap inom området, detta för att säkerställa förståelsen av frågorna, framförallt hos djurägare. Tydlighet och god förståelse ökar chansen för att få korrekta svar (Torst, 2012). Efter en första genomgång bearbetades enkäten vidare, skickades ut till testpersonerna och efter ett slutgiltigt godkännande skickades/delades enkäten ut till kliniker och privatpersoner.

3.2.1 Urval och begränsningar

Tre djursjukhus och kliniker för smådjur valdes ut att delta i studien; ett större djursjukhussjukhus i en storstad, en större djursjukhus i en medelstor stad samt en mindre djursjukhus i en förhållandevis liten stad. Valet gjordes för att få en så stor variation på respondenterna som möjligt och därmed få svar som representerar populationen bättre.

Enkäterna delades dels ut i pappers form och dels i elektronisk form. Till de 3 arbetsplatserna skickades 30 enkäter riktade till djurägare skickades ut till respektive klinik. Enkäter riktade till personalen skickades ut efter antalet anställda dock högst 30. Enkäterna i elektronisk form delades genom mail till personal samt via sociala medier så som Facebook, för att få många respondenter och därmed så bra underlag för undersökningen som möjligt. Tanken var att få in minst 30 svar på båda enkäterna för att ha tillräckligt stort statistiskt underlag.

3.2.2 Statistisk analys

Till följd av låg svarsfrekvens från båda grupperna gjordes främst en deskriptiv analys. Ett icke parametriskt test, Wilcoxon's rangsummetest, utfördes för att testa eventuella signifikanta skillnader mellan gruppernas medianer gällande följsamhet av råd om

tandborstning och komplement samt mellan uppskattningen av hur lätt eller svårt djurägare tros ha att följa råd gällande tandborstning och komplement. Signifikansnivå valdes till $p \leq 0,05$. Alternativen för försvårande omständigheter och möjliga underlättande åtgärder var ordinala variabler där statistiska beräkningar inte kunde användas, därför genomfördes endast en deskriptiv analys.

4. Resultat

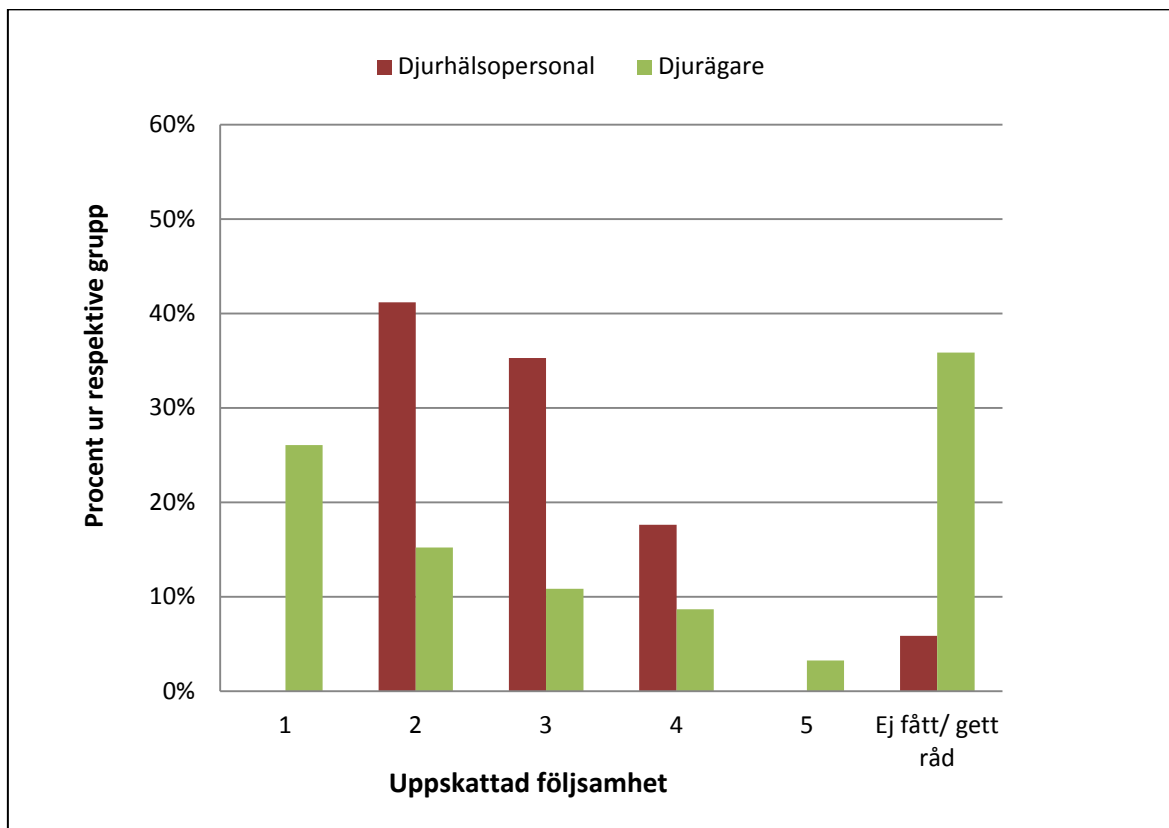
Djurägarenkäten fick en svarsrespons på 92 svar totalt, varav 85 på den e-baserade och 7 svar på den i pappersformat. De sju svaren på pappersenkäten samlades in från samma klinik. Av de svarande ägarna var 63% (58 st) ägare av hund och 37% (34 st) ägare till katt.

Totalt 17 svar inkom från djurhälsopersonalen, varav 4 på den e-baserade och 13 på den i pappersformat. 13 st svar inkom i pappersformat och 11 st av dem från samma arbetsplats. Av de svarande ur djurhälsopersonalen var 76% (13 st) djursjukskötare, 18% (3 st) djurvårdare och 5% (1 st) veterinär.

Alla 17 av djurhälsopersonalen angav att de gett råd om tandborstning samt 53% (8 st) angav att de har gett råd om komplement till tandborstning, PlaqueOff®, Dentastix® etc. Djurägare som fått råd angående tandborstning var 52% (48 st) och 32% (29 st) av djurägarna hade fått råd om komplement till tandborstning. Av djurägare var det 0,03% (3 st) respektive 0,01% (1 st) som inte svarade på om de fått råd gällande tandborstning respektive komplement till tandborstning. Djurhälsopersonalen gav 88% (15 st) muntliga råd, 65% (22 st) hade en genomgång på djuret och 35% (6 st) gav skriftliga råd.

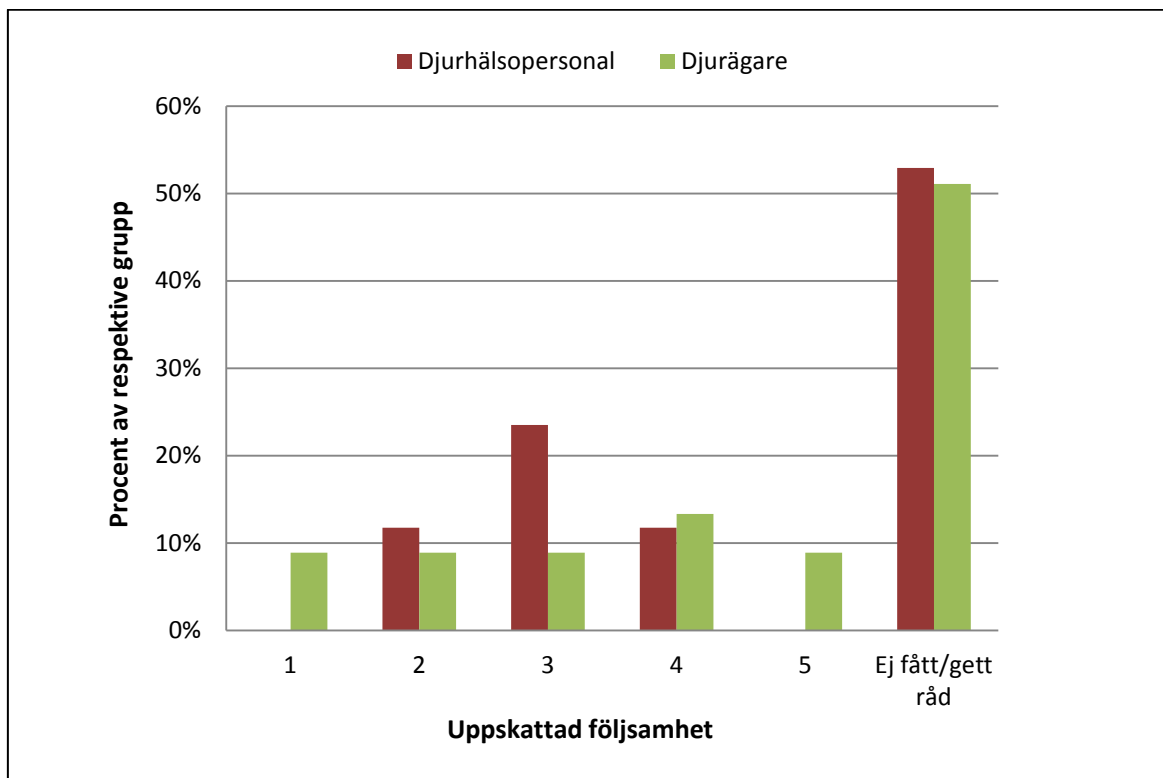
Följande resultat presenteras båda gruppernas svar procentuellt i figurer.

Upplevelsen hos personal och ägare rörande följsamheten hos djurägare vad gäller tandborstningsråd syntes likheter. Majoriteten av svaren från båda grupper ligger inom samma område på den femgradiga skalan, 1-3. Medianen för djurägare blev 2 och för djurhälsopersonalen 3 vilket resulterade i en signifikant skillnad ($p=0.034$). Hos djurägare finns dryga två femtedelar av svaren mellan 1-2 och för djurhälsopersonalen var det dryga tre fjärdedelar av de svarande som hade angivit 1-3. Ingen ur personalen hade svarat 1 men dryga två femtedelar av dem hade valt svarsalternativ 2 (Figur 1). Av djurägarna angav 36% (33 st) att de inte har fått råd angående tandborstning på denna fråga.

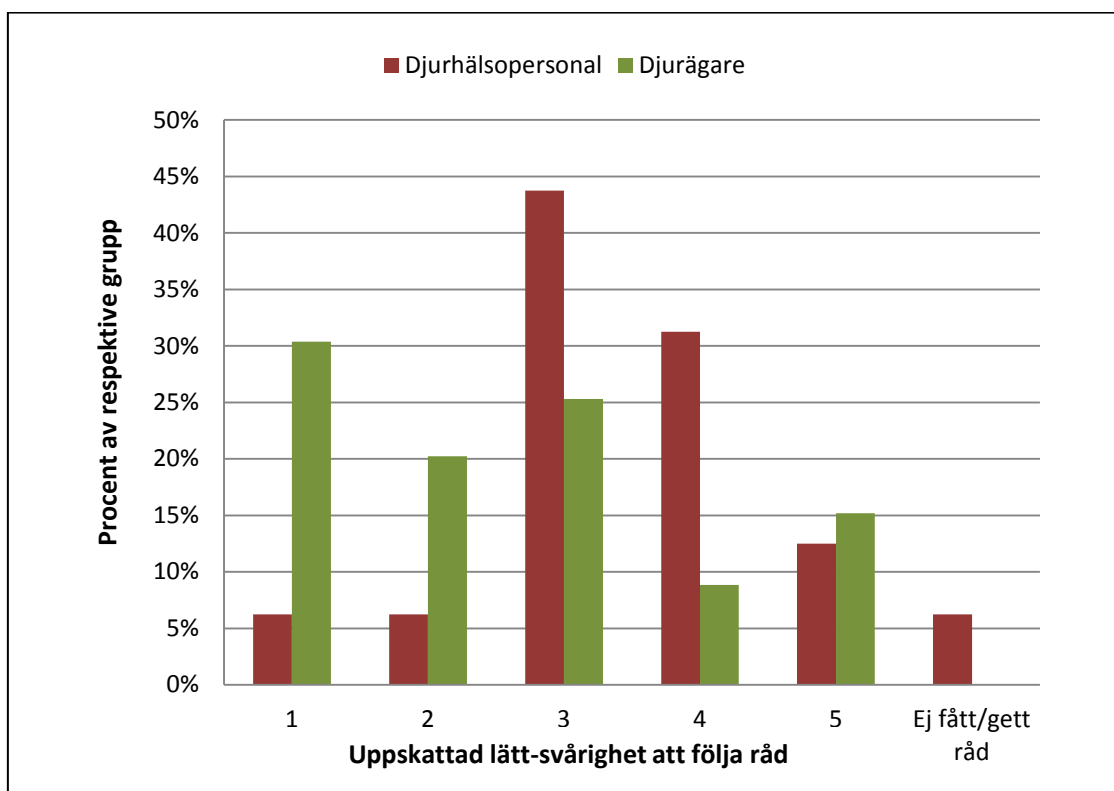
Figur 1. Djurägares ($n=92$) upplevelse av sin följsamhet och hur djurhälsopersonal ($n=17$) upplevde följsamheten hos majoriteten av djurägarna de gett råd gällande tandborstning. 1; inte följt råden alls. 5; följt råden till punkt och pricka.

Upplevelsen av compliance gällande tandborstning är relativt jämn, medianen ligger på 3 för båda grupperna. Det är inte en signifikant skillnad ($p=0,77$). Andelen personal som inte gett råd och djurägare som inte fått råd var över hälften och samma gällde även för djurägarna med några procentenheter lägre (Figur 2). Av djurägarna svarade 0,02 % (2 st) inte på denna fråga.

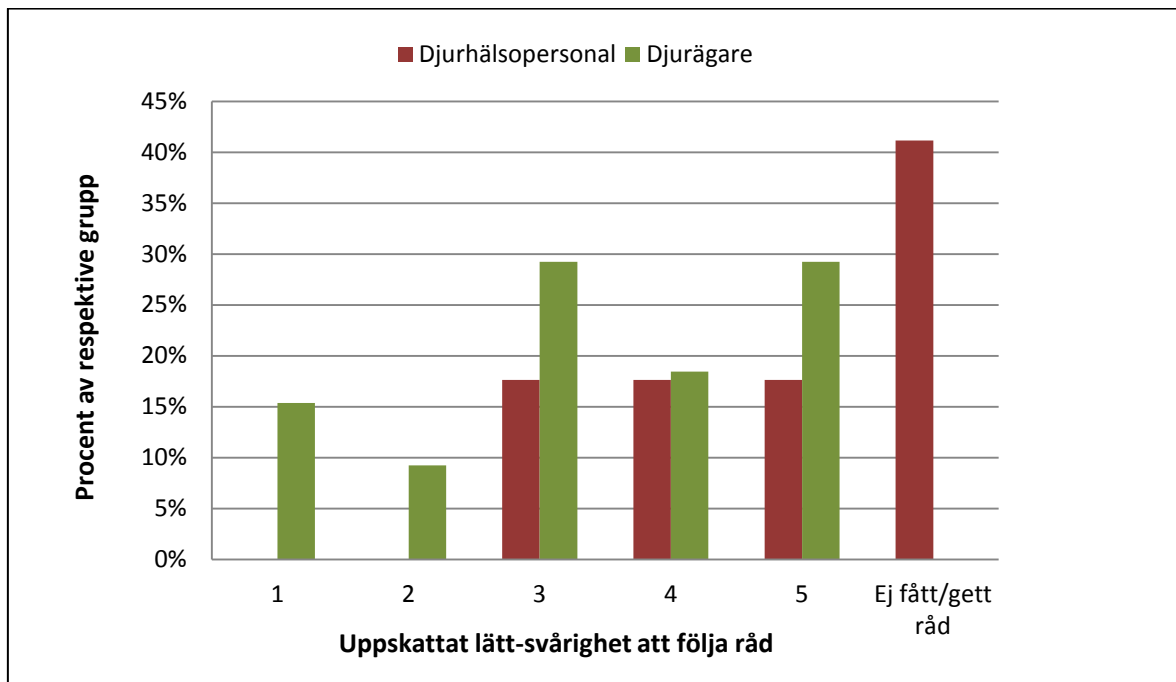
Figur 2. Djurägares ($n=90$) upplevelse av sin följsamhet och hur djurhälsopersonal ($n=17$) upplevde följsamheten hos djurägare de gett råd gällande komplement till tandborstning. 1; inte följt alls. 5; följt till punkt och pricka

Av djurägarna som uppskattade hur lätt eller svårt det varit att följa råd gällande tandborstning angav knappa två tredjedelar 1-3 på den femgradiga skalan, median 2. Högst antal svarande av djurägare hade markerat 1 på skalan (Figur 3). Djurhälsopersonalen som svarade på enkäten låg majoriteten, dryga fyra femtedelar av svaren istället mellan 3 och 5 på skalan med en median på 3. Skillnaden mellan medianerna (2 respektive 3) var enligt Wilcoxon rangsummetest signifikant ($p=0,022$) (Figur 3).

Figur 3. Jämförelse av hur lätt eller svårt djurägare ($n=79$) upplevde de hade att följa de råd de får gällande tandborstning med hur lätt eller svårt djurhälsopersonalen ($n=16$) tror majoriteten av djurägarna de gett råd till hade att följa. 1; mycket svårt. 5; mycket lätt

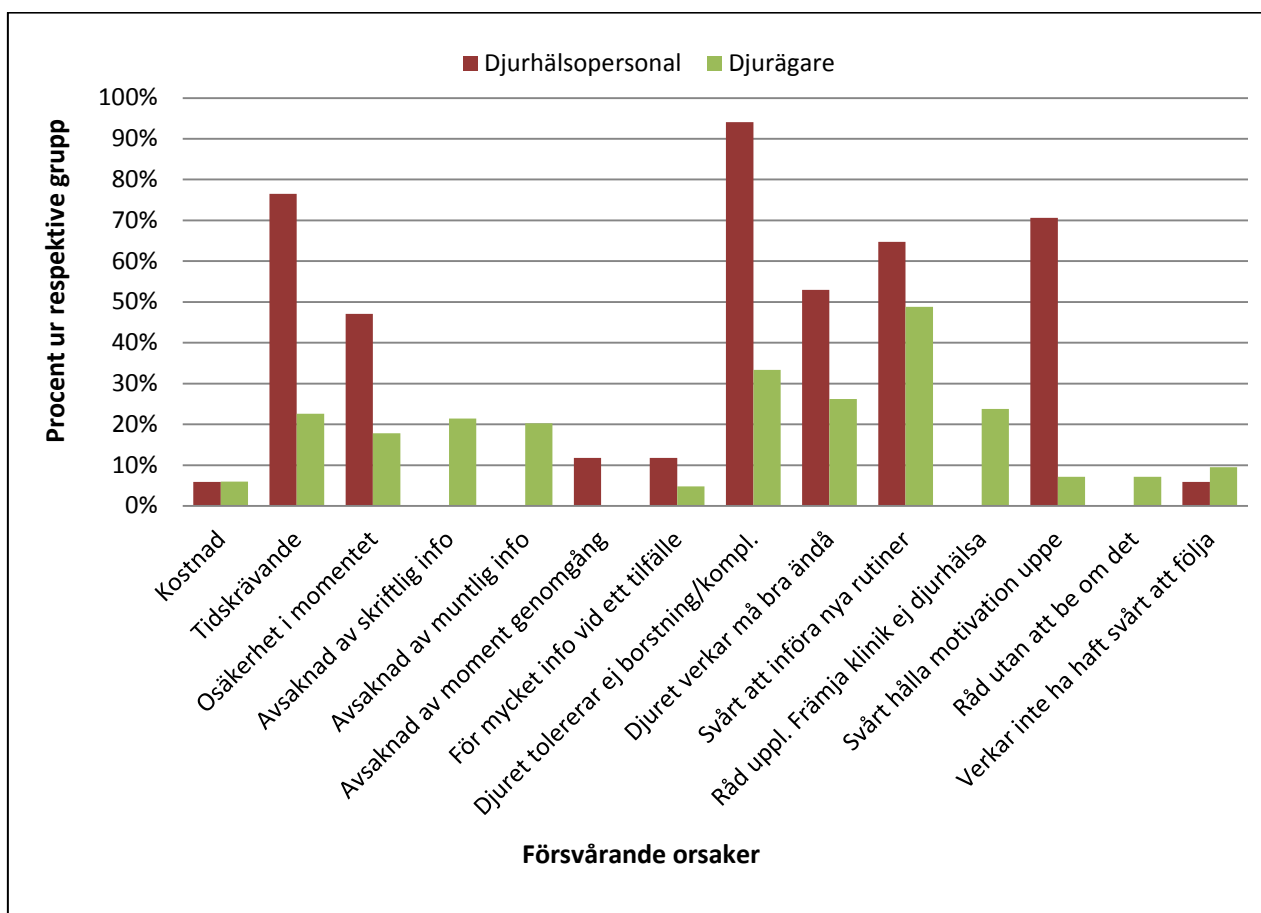
Mer jämn spridning av resultat kunde man se gällande hur lätt eller svårt det ansåg vara för ägare att följa råd om komplement. Av djurägarnas svar låg dryga hälften av svaren mellan 3-5 på den femgradiga skalan som genererade en median 3. Personalens svar låg som lägst på 3 och genererade en median på 4. Skillnaden mellan medianerna är inte signifikant (p-värde 0,23) (Figur 4). Av personalen anger knappt hälften att de inte gett råd på detta område (Figur 4) eller ej svarat och 29% (47 st) av ägarna svarade inte på denna fråga.

Figur 4. Djurägares (n=65) uppskattning hur lätt eller svårt det varit att följa råd om komplement. djurhälsopersonals (n=16) uppskattning av hur lätt eller svårt ägare haft att följa råd gällande komplement till tandborstning. 1; mycket svårt. 5; mycket lätt,

De främsta orsakerna som djurägare i denna enkätundersökning upplevdes hade försvårat deras följsamhet av tandvårdsråd var ”svårighet att införa nya rutiner” med knappa hälften av djurägarnas svar. Att ”djuret tolererar inte borstning eller komplement” svarade ca en tredjedel samt en fjärdedel som angav ”djuret verkar må bra utan tandborstning eller komplement” som försvårande orsaker till bra följsamhet (Figur 5).

Svarsbilden från djurhälsopersonalen är liknande men undantaget att alternativet ”Djuren tolererar ej tandborstning eller komplement” angavs av en stor majoritet svar av personalen. Alternativet som fick näst flest svar var ”tidskrävande” som angetts av dryga tre fjärdedelar och därefter svårigheter att hålla motivationen som angavs av knappa tre fjärdedelar av personalen (Figur 5). 0,05% (8 st) av djurägarna (92 st) svarade inte på denna fråga.

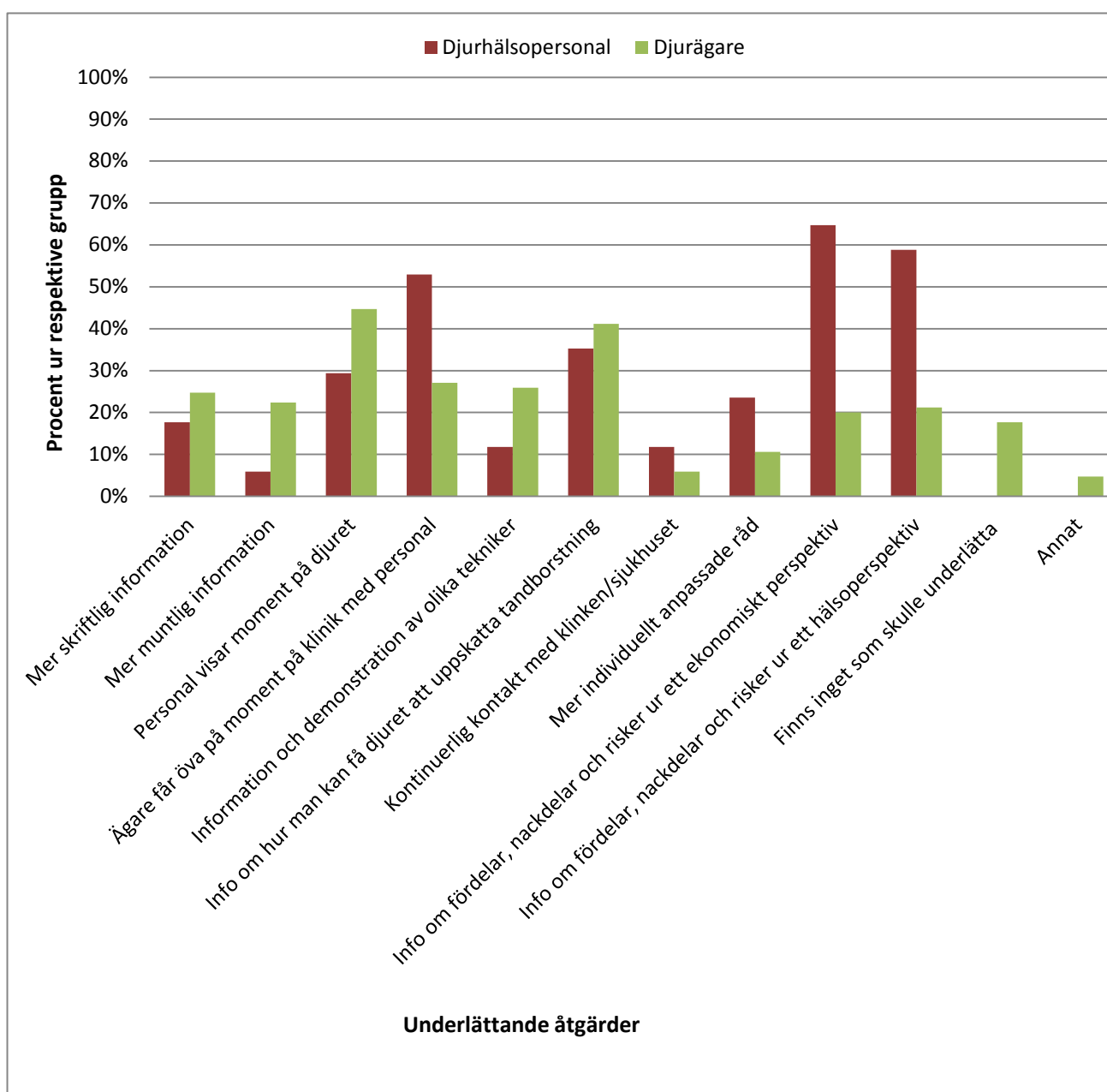

Figur 5. Djurägares (n=84)upplevelse av vad som försvårat möjligheten för dem att följa tandvårdsråd och vad djurhälsopersonal (n=17) tror försvårat följsamhet av tandvårdsråd hos majoriteten av de djurägare de gett tandvårdsråd.

Enkätundersökningen tre punkter som det främsta djurhälsopersonalen ansåg skulle främja compliance av tandvårdsråd hos djurägare. ”Tydligare information om fördelar respektive nackdelar ur ett ekonomiskt perspektiv” angavs av knappa två tredjedelar av djurhälsopersonalen. ”Tydligare information om fördelar respektive nackdelar ur ett hälsoperspektiv för djuret” angavs av närmare tre femtedelar och alternativet ”ägare får öva på momenten tillsammans med personal på klinik” angavs av dryga hälften av djurhälsopersonalen (Figur 6).

Djurägarnas svar på vad som skulle underlätta sin följsamhet var om ”personalen visar hur man utför momenten på djuret” med knappa hälften av djurägarna som valt detta alternativ. Alternativet att personal visar på djuret i kombination ”mer information om hur djuret skulle kunna uppskatta tandborstning och komplement mer” som angavs av dryga två femtedelar av djurägarna var de två största alternativen. Alternativet ”få öva på momenten tillsammans med personal på kliniker” var tredje största med dryga en fjärdedel av de svarande djurägarna (Figur 6).

Resultatet visade också att det var jämnt mellan alternativen ”att få öva med personal”, ”få information och demonstration om alternativa metoder och tekniker”, ”mer skriftlig information” och ”mer muntlig information” som alla ligger runt en fjärdedel av de svarande djurägarna (Figur 6). 0,08% (7 st) av djurägarna svarade inte på frågan.

Figur 6. Vad djurägare (n=85) ansåg skulle underlätta deras följsamhet av tandvårdsråd samt vad djurhälsopersonal(n=17) tror skulle underlätta djurägares följsamhet av tandvårdsråd.

5. Diskussion

5.1 Metoddiskussion

Compliance användes i detta arbete, trots fastställningen att adherence är en mer lämplig term (WHO, 2003) då den vanligen förekommer i litteratur och i den kontakt författaren haft med yrkeslivet gällande studien har djurhälsopersonal översatt följsamhet till compliance under samtal. Följsamhet valdes i sin tur då personer utan kunskap inom ämnet djuromvårdnad som kontrollerade enkäten påpekat att det var ett mer lättförståeligt ord.

5.1.1 Litteratur

Önskvärt vore att ha fler studier som stödjer varandras resultat, i dagsläget är det svårt att jämföra studier inom ämnet compliance. För att nämna ett exempel är en rättvis jämförelse svår mellan AAHA (2003) och Casey & Bradshaw (2008) då de är gjorda på olika områden och utförda på olika sätt. Styrkor finns exempelvis i studierna gjorda av Lue *et al.* (2008) och AAHA (2003) då båda är baserade på ett stort antal deltagare 2000 respektive. Dessa studier är utförda på olika vis och kan således inte jämföras. Resultaten från studierna indikerar samma sak, att compliance gällande förebyggande tandvård är förhållandevis låg.

Takeuchi *et al.* (2000) visar på en högre compliance för råd som tar mindre tid, men detta är baserat på intervjuer med djurägare. Svagheter finns dock i en sådan form av studier då compliance bedöms subjektivt av djurägaren själv. Det finns således inget perspektiv från den som gett råd eller en opartisk bedömning av förbättrat beteende hos hunden som då skulle kunna visa på en förbättring. Förbättring är dock något som inte enbart påverkas av compliance (Grave & Tanem, 1999; Kermani & Davies, 2006). Därför är det viktigt med flera olika perspektiv då bedömning av beteendeproblem i sig är en subjektiv upplevelse (Casey & Bradshaw, 2008). Takeuchi *et al.* (2000) tar dock inte upp eventuella faktorer som kan ha påverkat resultatet i studien på ett tydligt sätt. Exempelvis påverkan av compliance nivån om de ägare som följer mindre tidskrävande råd mer även har fått längre mer tidskrävande råd. En högre compliance på tidsmässigt kortare råd kan då påverkats av ägare väljer den som är lättast om alla ägare hade fått samma mängd och typ av råd kanske resultatet hade sett annorlunda ut. Det menar författaren av detta arbete skiljer sig från studien av Casey & Bradshaw (2008). Casey & Bradshaw (2008) visar tydligt vad som kan ha påverkat resultatet och hur det i så fall kan ha gjort det, exempelvis genom att diskutera huruvida personalens uppskattning kan vara partiskt gällande förbättring och compliance nivå vid det uppföljande besöket.

En liten men avgörande punkt gäller ordvalet compliance. WHO har fastställt att compliance är en förlegad term som ger rådgivaren en auktoritär roll samt lägger stor press på att patienten följer givna råd. WHO (2003) menar då att adherence är en bättre term att använda då deras beskrivning syftar till en överenskommelse mellan två parter och som bär lika mycket ansvar för ett lyckat resultat. Detta tycks dock inte ha tagit fäste då studier inom veterinärmedicin (Casey & Bradshaw, 2008; Lue *et al.* 2008; AAHA, 2009) och humanmedicin (Lahdenperä & Kyngäs, 2001; Gee *et al.* 2012) efter detta använt sig av termen compliance.

Lahdenperä & Kyngäs (2001) och Gee *et al.* (2012) visar båda att människor med sjukdom har svårt att följa råd och därmed ha svårt för god compliance när det gäller behandling av sjukdom. Detta är dock humana studier där människan själv är drabbad. Det gör det svårt för författaren att dra direkta paralleller till huruvida djurägare har svårt att förändra sina vanor för behandling av sitt djur även om compliance ökade när råden var lättare att följa

(Takeuchi *et al.*, 2000). Lättare paralleller kan dras med studien gjord av Miller & Harvey (1994) där ägarna angav lathet, glömska och dylikt som anledningar till varför de slutat följa råden. Dock är studien Miller & Harvey (1994) äldre och idag tror författaren att önskvärd tandborstning hade räknats om det skedde varje dag istället för minst flera gånger per vecka.

5.1.2 Enkät

Utformandet av enkäten hade kunnat göras annorlunda och därmed förbättrats. Tydligt exempel finns på fråga fem i djurägarenkäten (Bilaga 1) där borde det funnits ytterligare ett alternativ att kryssa i för ägare som inte fått råd inom området. Tanken var att det skulle varit med ett sådant alternativ. Det hade underlättat jämförandet av svaren från djurägare med svaren på djurhälsopersonalen som hade alternativet att de inte gett råd. I sin tur hade det möjligen lett till en mer korrekt analys av data. Djurägare kan ha tvingats välja något ovidkommande alternativ eller inte svarat alls. Skillnaden i svaren kan ses då djurägare på fråga fyra angivit att de inte fått råd (Diagram 1 & 2) jämfört med svaren för fråga fem där ingen djurägare angivit att de inte fått råd men det är betydligt fler uteblivna svar (Figur 3 & 4). Avsaknaden av alternativet försvårar analysen och minskade även styrkan av fråga fem (Bilaga 1 & 2), trots att en signifikant skillnad kunde påvisas mellan medianerna gällande hur lätt-svårt djurägare och personal upplever ägare har att följa tandvårds råd.

Ett alternativ hade varit att endast låta de som fått råd svara på dessa frågor. Det man kunde se när ett sådant alternativ fanns i fråga fyra och fem (Bilaga 1 & 2) var en skillnad i mellan den direkta frågan (fråga 2, Bilaga 1 & 2) om de gett/fått råd och de som anger samma sak på fråga fyra och fem (Bilaga 1 & 2). På fråga två (Bilaga 1 & 2) anger 100% av personalen att de gett råd medan de på frågan gällande följsamhet är 6% (Figur 1) som inte har gett råd. En sådan fråga skulle kunna peka på styrka eller svagheter i framtida resultat och bör då förslagsvis vara kvar.

17 svar på personalenkäten påverkar också den statistiska signifikansen då antalet är för lågt för att kunna dra slutsatser om populationen. I eventuella framtida studier på samma område vore det därför bra att försöka nå fler respondenter ur personalgruppen med pappersenkäten. Dessutom försöka nå ut till dessa i ett ännu tidigare skede, ännu tydligare påminnelser under tiden enkäten är ute på klinikerna samt få fler deltagande kliniker, fler kliniker skulle kunna generera en ökad svarsfrekvens. Fler kliniker skulle med större sannolikhet återspegla populationen på ett bättre vis.

Att försöka sprida den e-baserade enkäten till personalen på ett bättre sätt, inte endast via kontakter och sociala medier skulle kunna vara en möjlig förbättring. Dock upplever författaren att det är ett stundtals stressigt yrke samt att användandet av datorer inte ägnas åt enkätundersökningar. Personalen har således kanske inte samma benägenhet att svara på en sådan enkät.

Författaren av denna studie tror därför att fler pappersenkäter till fler kliniker är det som skulle öka svarsfrekvensen mest. Tanken stöds av Ejvegård (2009) som menar att man riskerar att få lägre svarsfrekvens på web-enkäter då man inte når ut med påminnelser på samma sätt. För personalen kan det då vara enklare att fylla i en pappersenkät under exempelvis en lunchrast än på en dator. En förmodad ökad svarsfrekvens genom dessa förändringar tror författaren i sin tur skulle kunna generera en mer representativ bild av uppfattningen hos djurhälsopersonalen ser ut rörande compliance hos djurägare.

Fråga fyra i djurägarenkäten (Bilaga 1) är ställd med en tanke att inte skuldbelägga djurägare och därmed få falska positiva svar vad gäller följsamheten, exempel taget från studien av Casey & Bradshaws (2008). Tanken var att djurägare inte skulle känna skuld för att de eventuellt inte har följt råden och på så vis få mer sanningsenliga svar. Effekten av detta tar Ejvegård (2009) upp som exempel; Finska medborgare skulle lämna in vigselringar av ädelmetall till staten under kriget. Efter kriget undersöktes hur många som hade gjort detta och antalet som svarade att de hade gjort det var större än antalet inlämnade vigselringar. Detta för att det handlar om moral och huruvida man ställde upp för fosterlandet eller inte (Ejvegård, 2009).

För att undvika denna effekt och därmed falska positiva resultat, valde författaren att följa ett exempel av Casey & Bradshaw (2008). Casey & Bradshaw (2008) menar att istället för att fråga direkt *"följde du råden du fått?"* (Casey & Bradshaw, 2008. s.117.) så bör frågan lyda följande: *"Många brukar ha problem att följa just dessa råd, hur upplever du att du klarade det?"* (fritt översatt ur Casey & Bradshaw, 2008. s.117.). Med frågeställningen på fråga fyra i åtanke upplever författaren att hennes fråga skulle varit underbyggd med mer fakta istället för trycka på dennes egna erfarenheter. Frågan baserat på egna erfarenheter kan ha påverkat ägare åt ett mer negativt håll samt gjort enkäten mindre objektiv. Författaren menar då att det skulle kunna resultera i ett falskt negativt resultat istället för ett falskt positivt. Exempelvis skulle användandet av information från studien av AAHA (2003) konstruera frågan på ett bättre sätt. Frågan skulle kunna formuleras enligt följande: *"Följsamheten i en studie gjord av AAHA (American Animal Hospital Association) har visat sig vara låg hos djurägare vad gäller förebyggande tandvård. Hur upplever du att du följt de råd du fått inom följande områden?"*

Fråga sex och sju i respektive enkät (Bilaga 1 & 2) är en bra grundidé för att få se eventuella likheter och/eller skillnader i hur djurägare och djurhälsopersonalen upplever orsaker till non-compliance och inom vilket område det skulle finnas möjlighet till förbättring. I nuläget är svaren i ett format som gör att det inte går att använda statistiskt. Ett alternativ för eventuella framtida studier är att de svarande får svara ja eller nej på varje alternativ om det instämmer med deras uppfattning om frågan, till skillnad från att markera max fem alternativ som det var upplagt i denna studie. Syftet med en sådan utformning är att ge en bättre bild av hur uppfattningen ser ut hos ägare och personal rörande varje alternativ. Alternativt eller som tillägg låta djurägare och personal gradera de punkter de väljer. 1 är huvudsakliga anledningen 2 lite mindre 3 ännu lite mindre etc. Detta för att kunna genomföra statistiska analyser på ett enklare sätt samt för att de som svarar "svårt att inför en ny rutin" ska kunna gradera svaret. Detta skulle då ge ytterligare dimensioner i svaren och förmodligen ge en bättre återspeglning av populationen.

Vissa av alternativen i fråga sex och sju kan påverka utfallet av resultaten. Påverkan sker till följd av hur svarsalternativen är uppställda, exempelvis *"djuret tål inte tandborstning eller komplement"*. Ett "Eller" i detta sammanhang skulle kunna innebära att djurägare som svarat valt bort att markera denna punkt då djuret fungerar med komplement men inte med tandborstning (Ejvegård, 2009). Om man enligt Ejvegård (2009) istället hade valt att ha två separata alternativt *"tolererar inte tandborstning"* *"tolererar inte komplement"* så hade man fått en mer korrekt bild av respondenterna. Författaren till denna studie valde att slå samman dessa punkter för att minska ner antalet val för respondenterna och på så vis göra det enklare att svara. Det som hade kunnat ge mer korrekta svar är om det istället för endast "eller" skulle finnas "och/eller" för att svaranden skall känna att även om ett alternativ stämmer in kan de kryssa för den (Ejvegård, 2009). En studie med helt skilda

punkter hade varit intressant. Detta för att se om där finns skillnader mellan de båda, eftersom följsamheten mellan komplement och tandborstning skiljer sig åt något i denna undersökning.

Djurägarenkäten hade en hög svarsfrekvens, med 92 svarande låg det långt över lägsta önskade på 30 svar vilket styrker bilden som svaren gett. Det som kan ha påverkat den aktuella svarsbilden är att majoriteten av svaren kommer från den web-baserade enkäten samt att majoriteten av svaren kom först efter den delats via sociala medier. Risken finns att man bara nått ut till en viss typ av djurägare och att svarsbilden då inte representerar populationen. Orsaken till det är att alla djurägare som kommer in till klinik inte nödvändigtvis använder sociala medier och ännu mindre svarar på enkäter via nätet.

I framtida studier hade det först och främst varit fördelaktigt med en större svarande personalgrupp. Jämförelser mellan ägare och personal skulle bli mer korrekt samt öka en eventuell statistisk signifikans. I tillägg till ökad signifikans skulle man också kunna se skillnader i uppfattningar mellan de olika personalgrupperna. Eftersom majoriteten (13 av 17) svarande var djursjukskötare får man inte en representativ bild för alla parter som kan tänkas ge förebyggande tandvårdsråd till djurägare. Det skulle visserligen kunna peka på att djursjukskötare är de som har den huvudsakliga uppgiften att ge råd till djurägare, men det är för få deltagande för att kunna dra en sådan slutsats. Fler svar skulle kunna generera en tydligare bild av hur uppfattningen och eventuell fördelning av rådgivning ser ut yrkesgrupperna emellan.

Intressant hade också varit att se om där finns skillnader i punkterna som tagits upp i denna undersökning mellan de olika klinikerna och sjukhusen. En ökad svarsfrekvens skulle kunna ge en möjlighet att jämföra om där finns någon signifikant skillnad på djurägars följsamhet beroende på olika storlekar på klinik-sjukhus och det hade även möjliggjort undersökandet av eventuella skillnader i rådgivning och följsamhet mellan exempelvis djursjukskötare på mindre klinik och djursjukskötare på större sjukhus. En studie med ett sådant perspektiv skulle kräva utskick av enkäten till fler mindre kliniker då de oftast har färre anställda.

En sådan studie skulle dock kräva en ändring av ämnesområde då det baserat på författarens erfarenheter ofta är långa avstånd mellan rådgivning om tandvård och ett nästa besök. I kombination med att en synlig effekt av eventuell följsamhet/icke följsamhet kan vara svår att se under ett kortare perspektiv. För att underlätta en sådan studie skulle man exempelvis istället kunna välja en typ av operation som kräver djurägarcompliance och därefter undersöka följsamheten. I en studie av denna storlek krävs det förmodligen lägre deltagarantal eftersom studien i sig kräver en god compliance av dem som deltar samt noggrannare övervakning (Kermani & Davies, 2007).

Resultat av studier som jämför personal, storlek på klinik och olika ämnesområden skulle kunna påvisa möjliga förbättringar för rådgivning generellt och inom specifika ämnesområden, exempelvis viktning eller postoperativt. Upptäcks signifikanta skillnader, problem eller möjliga lösningar på dålig följsamhet, exempelvis att mindre kliniker har bättre compliance då de eventuellt har mer tid till rådgivning och personligt bemötande skulle det tyda på att man behöver avsätta mer tid till rådgivning. Författaren är av samma tankar om det skulle upptäckas en skillnad på någon nivå mellan yrkesgrupperna som dessutom överensstämmer med djurägarnas uppfattning. En sådan kunskap skulle kunna implementeras både i exempelvis djursjukskötarutbildningen och ute på kliniker i

form av extern utbildning. Med målet att nå en så bra rådgivning som möjligt, vilket i sin tur genererar en bättre djurägarcompliance och slutligen en optimal vård för djuret.

Ett annat alternativ till enkätstudie hade varit att genomföra intervjuer. På detta vis hade mer utvecklade svar om varför individerna valde vissa svar kunnat framgå tydligare. Anpassat efter samma tidsramar som denna studie kräver det en mindre urvalsgrupp för att kunna analysera svaren korrekt vilket gör att man inte kan dra eventuella slutsatser i förhållande till en population.

Analysen som använts till vissa delar av data har lägre statistisk styrka då Wilcoxon rangsummetest är ett icke-parametriskt test. Resultaten går således inte att dra lika stor slutsats av jämfört med dem från ett parametriskt test. Ett parametriskt test skulle kunna användas om några av de förslag till åtgärder och förändringar som tidigare nämnts i diskussionen blev genomförda, något som hade kunnat förbättras med ovanstående åtgärder.

5.2 Resultatdiskussion

Compliance av tandborstning uppskattad av djurägare uppskattades vara ganska låg, 41 % av ägarnas svar låg mellan 1-2 och 33% angav att de inte hade fått råd om tandborstning. Liknande siffror sågs också hos personalen, där det dock inte fanns svar lägre än 2. Medianen för djurägare var 2 och för personal 3, något som enligt Wilcoxon rangsummetest var en signifikant skillnad ($p=0,034$). Det skulle kunna peka på att både ägare och personal skulle kunna vara medvetna om låg compliance. Som tidigare nämnt resultatet från djurägarna ha påverkats av frågeställningen mot falska negativa resultat, trots fastslagen signifikans.

En intressant aspekt på denna fråga är att personalen skattat compliance lite högre än djurägarna. Detta skulle kunna peka på att personalen överskattar djurägarnas compliance av tandborstning på sina djur. Trots signifikant skillnad är det ingen stor skillnad mellan gruppernas svar och endast 17 svarande ur djurhälsopersonalen talar emot att detta skulle motsvara populationen. Intressant är då att den aktuella undersökningens resultat och resultaten från studien genomförd av AAHA (2003) indikerar samma sak; djurhälsopersonalen överskattar djurägarcompliance vad gäller profylaktisk tandvård. Dock är det svårt att jämföra studierna på ett korrekt sätt då upplägget i studierna har skett på olika sätt. Utöver det är det även en markant skillnad på antal respondenter i studierna, dessutom finns det ingen säkerhet i att detta representerar den svenska djurhälsopersonalen i stort, till följd av lågt deltagarantal.

Vad gäller följsamhet av komplement är det en ännu större grupp ägare som inte fått råd jämfört med dem som inte fått råd gällande tandborstning. Här kan det tilläggas att mer än hälften av den svarande personalen inte har gett råd angående komplement. Följsamheten är till synes mer jämnt utspridd men drar något åt de högre graderna, dock med ett icke signifikant samband mellan median på 3 för båda grupperna. En framtida studie där fler deltagande ur gruppen djurhälsopersonal svarar kanske skulle belysa frågan bättre och resultera i ett statistiskt signifikant svar.

Något som också pekar på en viss osäkerhet i denna studie kan ses på frågan om följsamhet av komplement. Av djurägarna angav 52% att de inte fått råd eller inte svarat (Figur 2). Det ska jämföras med fråga 2 där de fick svara på om de fått råd om tandborstning och komplement där 68% svarade att de inte fått råd om komplement eller inte svarat alls på

frågan. Skillnaden skulle kunna förklara den statistiska osäkerheten samt stärka författarens åsikter om att förbättringar av enkäten och undersökningen kan göras. Liknande skillnader i svar kan man även se hos personalen där 50% svarar på fråga 2 (Bilaga 2) att de inte gett råd om komplement medan det på fråga 4 (Bilaga 2) är 53% (Figur 2) av personalen som anger att de inte gett råd. En orsak till de skilda svaren mellan frågorna kan vara upplägget på fråga 4 (Bilaga 1 & 2) om följsamhet av tandvårdsråd. Graderingen börjar på 1 (inte följt alls) till 5 (punkt och pricka). Först efter dessa grader kommer svarsalternativet ”ej fått råd”. Därmed skulle det kunna vara så att ägare missat att svara korrekt. Ett alternativ i framtida studier skulle då kunna vara att sätta ”ej fått råd” först därefter ha den graderade skalan 1-5.

Hur lätt eller svårt djurägare upplevt det varit att följa råd om tandborstning visade en signifikant skillnad mellan djurägares median på 2 och personalens 3. För tandborstning ligger svaren på den lägre delen av skalan (1-3) och komplement på den högre delen av skalan (3-5). När det gäller dessa svar hade djurägarna inte hade möjlighet att välja ”inte fått råd” och därför kan svarsbilden vara något förvriden. Resultatet skulle dock kunna peka på det som Takeuchi *et al.* (2000) beskriver i sin studie, bättre följsamhet sågs för råd som inte var tidskrävande. Författaren tror att många djurägare upplever det som enklare att exempelvis strö lite Plaque Off® på maten än att börja borsta tänderna på sitt djur.

Den största gruppen av djurägare, 45%, uppgav ”svårigheter med att införa en ny rutin i vardagen” som orsak vilken har försvårat compliance. Detta är inte en statistisk säkerställd siffra men skulle kunna peka mot liknande resultat från humanstudier. I dessa studier har personer med sjukdom vars behandling består av livsstilsförändringar haft svårigheter att bryta sina vanemönster (Lahdenperä & Kyngäs, 2008; Gee *et al.*, 2012). Något som eventuellt kan stödja denna teori är resultaten Takeuchi *et al.* (2000) såg i sin studie, högst compliance på råd som var minst tidskrävande. Det skulle kunna tolkas som att det är enklare för ägare att bryta sina vanemönster om det inte tar upp mycket tid.

Det som eventuellt talar emot en sådan tanke är att ”tidskrävande” hos djurägare i den aktuella enkätundersökningen endast står för 21% av svaren och var då ett av alternativen med lägre svarsfrekvens. I ett sådant läge hade det varit intressant att låta de svarande gradera svaren, för att se vilka som anger det som huvudanledning jämfört med exempelvis ”svårighet att införa nya rutiner”. Ett resultat av det hade då kunnat ge en mer tydligt bild av vilken typ av rådgivning djurägarna är ute efter och ger då personalen möjligheter att förbättra följsamheten. Slutsatser kan dock inte dras studierna emellan och den aktuella enkätstudien då personerna som deltar haft olika grund för beteendeförändringar.

En annan aspekt som skulle kunna försvåra införandet av en ny rutin hos djurägare är den tendensen man ser i studien gjord av Casey & Bradshaw (2008). Deras resultat antyder att djurägare tenderar att ha högre compliance om problemet påverkar ägaren och/eller dess omgivning mer. Lue *et al.* (2008) menar att tandhälsa är något djurägare inte upplever kräver regelbundna kontroller. I studien visades att tandvård väljer ägarna att komma in för mer sällan än vart fjärde år, till skillnad från årliga hälsokontroller vilket fler ägare benägna att göra en till två gånger per år (Lue *et al.*, 2003).

Med studierna av Casey & Bradshaw, 2008 och Lue *et al.*, 2008 i åtanke menar författaren av detta arbete att det skulle kunna finnas ett samband mellan tandproblem, klinikbesök och compliance av råd inom området. Författarens uppfattning baserad på erfarenheter från yrkeslivet är att tandsjukdom hos hund och katt är ett sådant område djurägare inte är

medvetna om i så stor utsträckning som andra sjukdomar och ser därmed inte tecken på lindrig sjukdom. Lågt uppskattat compliance av djurägare på området, median 2, skulle kunna vara orsakat av att djurägare inte upplever tandvård som betydande och inte anser att det krävs behandling ofta (Casey & Bradshaw, 2008; Lue *et al.*, 2008). För att fastställa en sådan slutsats krävs dock fler studier. Studien gjord av Casey & Bradshaw (2008) är utformad på ett annat vis, baserad på behandling av beteendeproblem hos katt samt med en relativt liten urvalsgrupp på 85 katter.

Mätning av compliance i studien gjord av Casey & Bradshaw (2008) eller av Lue *et al.* (2008) är inte genomförd på samma vis och inte eller som i denna undersökning. På grund av olika mätningar av compliance kan man därför ej dra direkta slutsatser mellan studierna av Casey & Bradshaw (2008) och Lue *et al.* (2008) eller mellan denna undersökning och studierna Casey & Bradshaw, (2008) och Lue *et al.* (2008).

En median på 2 skulle också kunna visa det motsatta, att djurägare är väl medvetna om vad de borde göra tack vare information från klinik och därför skattar sin följsamhet lägre än djurhälsopersonalen. Författaren tror att detta kan vara en anledning till varför de önskar mer genomgång tillsammans med personal än ytterligare riskinformation. De skulle då kunna vara medvetna om riskerna, därmed skatta sin följsamhet som låg, men har svårt att genomföra förändringarna och önskar därför fler verktyg för att kunna genomföra det.

Av djurägarna angav 6% alternativet ”svårt att hålla motivationen uppe” som en försvårande orsak. Motsvarande resultat för personalen är 71% som angett samma alternativ som skäl för non-compliance. Att det är relativt få djurägare som valt det alternativet skulle kunna bero på det som Maille & Hoffmann (2013) nämner i sin studie. Den sociala risken för att göra eller inte göra något avgör i första hand. När djurägare då svarar på denna skulle avsaknad av motivation kunna vara en sådan punkt som djurägare ser som misslyckande och därför är det då enklare att svara ”svårt att få in en ny rutin” (45%) då det i sociala termer inte skulle bli ett lika stort ”nederlag”. För att kontrollera detta hade gradering av svaren möjliggjort en statistisk analys. Mer utvecklade svar hade kunnat fås genom intervjuer (Ejvegård, 2009) då man genom en dialog kan bygga upp tillit och förståelse mellan ägare och den som ställer frågorna. (Eiden & Eiden, 2009). Detta skulle kunna generera en möjlighet att få mer uppriktiga svar. Det kräver dock att man minskar ner antalet respondenter för att hinna bearbeta och analysera materialet tillräckligt. Tänkvärt för framtida studier vore att jämföra enkätresultat med intervjuresultat och där se om de indikerar liknande resultat.

Intressanta skillnader finns gällande resultaten om något skulle underlätta följsamheten hos djurägarna. Det som djurhälsopersonalen har angett är om djurägare får mer information gällande fördelar nackdelar ur hälso- och ekonomiskt perspektiv, 65% respektive 59%. Ett sådant resultat skulle kunna peka på det Lahdenperä & Kyngäs (2001) tar upp i sin studie på humanpatienter med hypertension. Dessa patienter såg inte fördelarna med att följa de rekommenderadelivsändringarna på lång sikt. Det skulle kunna vara så att djurägare inte heller ser risker och fördelar med att följa dessa råd i ett längre perspektiv då det kan krävas både tid och engagemang för djurägaren att borsta tänderna på sitt djur, samtidigt som de är medvetna om att behandlingen är nödvändig. Något som skulle stödjas av Miller & Harvey (1994). Denna kombination i kan i sin tur då vara en möjlig förklaring till lägre skattad följsamhet av ägare.

För att informationen man ger djurägare ska nå fram kräver det att de är mottagliga för den (Eide & Eide, 2009). Detta innebär att vi som ger råd måste anpassa oss efter mottagarens behov så att de därmed upplevs som väsentliga. Djurägare har svarat att de tror mer skriftlig och mer muntlig information skulle underlätta compliance (22% respektive 23%). Det i kombination med att 22% upplever att råden är till för kliniken och att 38% svarade att de vill ha mer information om hur man får djuret att uppskatta tandborstning, och 10% av ägarna svarade att de skulle vilja ha mer individuellt anpassade råd skulle kunna visa på att mottagaren förbises vid rådgivningstillfället.

I tillägg till antydning av avsaknad av kommunikation pekade svaren även på att djurägarna vill ha mer genomgång. Önskan om mer genomgång tillsammans med avsaknad av information skulle kunna indikera en osäkerhet hos djurägare. En osäkerhet hos dem skulle då innebära att personal skulle behöva ta sig mer tid för denna typ av rådgivning och kanske inte trycka lika mycket på information om fördelar, nackdelar och risker. Intressant är att 16 av 17 svarande personal anger djuret tolererar inte tandborstning som försvårande orsak, men det är inte lika markant respons gällande hur man får djuret att uppskatta tandborstning. Skillnaden skulle kunna indikera en medvetenhet hos personalen om djurägares problem men att de inte använder korrekta verktyg för att optimera följsamheten, därmed vården. Resultaten från den aktuella studien antyder att djurägare önskar mer stöd, tips och råd istället för ytterligare information om risker. För att säkerställa en slutsats som denna krävs dock fler studier.

I den aktuella enkätundersökningen var 63% av djurägarna hundägare, en majoritet av hundägare kan ha påverkat svarsbilden något på alla frågor. Huruvida resultaten i den aktuella undersökningen påverkats går inte att säga, men det väcker intresset för att undersöka saken vidare. Det skulle kunna vara så att olika moment är enklare/svårare för djurägare beroende på djurslaget de äger. Sådana problem skulle också kunna belysas genom ytterligare en enkätundersökning. Svaret från en sådan studie skulle öppna upp möjligheter för en större individanpassad rådgivning samt förbättrad utbildning både för veterinärer och för djursjukskötare som skulle generera en bättre vådrådgivning.

Ett djurägarfokus i en undersökning skulle man också kunna begränsa till att beröra området tillit. Av ägarna i den aktuella enkätstudien svarade 22 % ”har visat att de upplever att råden är till för att främja kliniken” vilket skulle kunna indikera brist på tillit hos djurägare vid rådgivning. Frågan är då om det är bristen på tillit som resulterar i låg följsamhet och vad som i så fall påverkat tilliten negativt. Studien av Lue *et al.* (2008) pekar till exempel på att tilliten mellan veterinär och ägare påverkar compliance. Eide & Eide (2009) nämner också att god tillit ger ökat möjlighet för ett lyckat resultat, både vad gäller bättre hjälp och bättre grund för patienten att motiveras av. I tillägg till detta hade det även varit intressant att titta på eventuella skillnader mellan hund- och kattägare, om tiden efter rådet fås påverkar samt hur tilliten till rådgivande personal ser ut och i sin tur eventuellt påverkar följsamhet.

Det man kan ta med sig från denna studie är att personalen dels tenderar att överskatta följsamheten av tandborstning, samt att det finns indikationer som pekar på att det finns områden vid rådgivning djurhälsopersonalen kan förbättra för att öka compliance. Vilket i sin tur kan peka på att djurägare är medvetna om riskerna, skattar sig lägre och personalen därför bör trycka mindre på riskerna. Uppfattningen inom vilket område förbättringar behövs skiljer sig åt mellan djurägare och personal. För att säkerställa ett sådant resultat krävs större respondentgrupp gällande personalen. På grund av svårigheter i analysen och

få deltagande personal är det svårt att sätta in resultatet i ett verklighetsanknutet sammanhang. Dock skulle resultatet kunna användas som fingervisning och som grund för framtida studier om man förbättrar och utvecklar enkätstudien.

6. Slutsats

Skillnaden i uppfattningen mellan ägare och djurhälsopersonal är tillsynes inte så stor. En signifikant skillnad mellan djurägare och personal sågs vad gäller compliance av tandborstningsråd och hur lätt eller svårt djurägare har haft för att följa råd gällande tandborstning. På denna fråga skattar djurhälsopersonalen en grad högre än djurägarna, vilket tyder på ett liknande resultat sett i en tidigare studie (American Animal Hospital Association, 2003).

Skillnader sågs även mellan grupperna vad gäller orsaker som försvårat compliance och vad som skulle underlätta vilket ger en indikation på att rådgivningen kan behöva förändras. Till följd av lågt deltagarantal från personalens sida kan man inte dra några större slutsatser om huruvida denna studie motsvarar populationen. Det går därför inte att dra någon slutsats om djurägarcompliance av tandvårdsråd i sin helhet, men resultaten är en grund för framtida studier och indikerar att djurhälsopersonalen kan behöva tänka om i sin rådgivning och anpassa sig efter djurägarnas behov.

7. Populärvetenskaplig sammanfattning

Compliance är ett begrepp som motsvarar i vilken utsträckning någon, djurägare i detta fall, följt medicinska instruktioner de fått. Att inte följa dessa instruktioner benämns ofta som non-compliance och kan antingen innebära att personen i fråga inte följer dem alls eller inte följer dem till 100%. God compliance, följsamhet, är viktigt. Det bidrar till ett lyckat resultat av en eventuell behandling och därmed bättre vård för djuret i fråga. I denna artikel syftar compliance på graden av följsamhet och inte huruvida råden antingen följts till punkt och pricka eller inte.

Compliance handlar om mer än att ge instruktioner till djurägare och förutsätta att råden följs i hög utsträckning. För att uppnå en god compliance visar studier att det krävs en god tillit mellan den som instruerar eller ger råd och den som ska ta emot och senare följa dem. I detta fall behöver tilliten mellan djurägare och rådgivande djurhälsopersonal; veterinärer, djursjukskötare och djurvårdare, vara god.

Risker med eventuell sjukdom och/eller inte att följa givna instruktioner påverkar också djurägarens följsamhet. Ett stort ansvar ligger därför hos rådgivaren för att nå en bra följsamhet och vård. Riskkommunikation måste därför ske på ett balanserat sätt. Balansen är viktig för att inte lamslå ägaren till följd av för mycket information rörande risker eller få ägaren att underskatta eventuella risker gällande behandling eller utebliven behandling. Anpassning av information till individen krävs för att denne skall kunna ta till sig informationen på ett bra sätt. Anpassningen till mottagaren ökar då möjligheten att nå fram till önskat resultat. Det är i rådgivande situationer därför lika viktigt att personalen tillsammans med djurägaren kommer fram till råd och instruktioner som fungerar för denne. Om ägaren förstår innebörden av och accepterar behandlingsformen ökar chanserna för en god compliance. Personalen fungerar då som ett stöd under hela processen och det är därför viktigt med en kontinuerlig kontakt under tiden men också efter avslutad behandling.

Ett område där man har ett låg compliance är förebyggande tandvård. Hos djur med synlig sjukdom av någon grad var compliance endast 35% och lägre siffror sågs hos friskare djur. Samma studie visar att personalen överskattar följsamheten gällande förebyggande tandvård. Enkätstudien för detta examensarbete visade på liknande resultat för följsamhet av råd för tandborstning. 92 svarande djurägare hade en median av två på en femgradig skala och de 17 anställda inom djursjukvården som svarat hade en motsvarande siffra på tre. Samma skillnad i medianer sågs även när grupperna fick uppskatta huruvida lätt-svårt djurägare haft att följa givna tandvårdsråd, där djurägarna utgick från sig själva och personalen från majoriteten av djurägarna de möter. Dock kan det inte anses att enkätundersökningen med säkerhet ger en korrekt bild av verkligheten till följd av få deltagande djurhälsopersonal. Oavsett är resultaten intressanta då de pekar på ett liknande scenario vad gäller följsamheten av förebyggande tandvårdsråd i Sverige.

En mer jämlik bild kunde i enkätundersökningen ses gällande följsamhet och huruvida lätt-svårt djurägare har att följa råd gällande komplement till tandborstning. Båda gruppernas medianvärde på en femgradig skala låg på tre gällande dessa frågor. Skillnaden kan av tidigare nämnd anledning inte heller med säkerhet säga motsvara verkligheten. Dock är det återigen en intressant bild som ses. Djurägares högre skattning av följsamhet och lätthet för komplement skulle kunna tyda på att det är enklare att följa dessa råd. Något som andra studier gällande beteendeproblem hos hund har visat är att hög compliance ses när instruktioner tar kort tid att utföra. Högre uppskattad följsamhet och lätthet att följa råd om

komplement skulle kunna bero på att det anses lättare att strö PlaqueOff® på maten än att eventuellt brottas med hunden eller katten vid tandborstning.

När man studerat följsamheten vid behandling av beteendeproblem hos katt såg man att högst compliance uppnås där djurägaren upplever problemet som mycket allvarligt. Hög allvarlighetsgrad gällde främst problem som attackerande av ägaren eller ägarens närstående och låg allvarlighetsgrad ansågs problem med överdriven putsning eller äta saker som inte är föda. Hög allvarlighetsgrad angavs då vara sådana problem som även påverkade ägarna i stor utsträckning. Det i sin tur skulle kunna vara en förklaring till lågt skattad följsamhet i den aktuella enkätundersökningen och låg fastställd compliance av förebyggande tandvård i tidigare studier. Tandproblem är således inte ett problem som påverkar ägare i så stor utsträckning som exempelvis ett beteendeproblem med aggression skulle göra. En liten påverkan på ägaren skulle därför kunna vara en möjlig orsak som försvårar följsamheten.

Som försvårande omständighet hade 45% (41 av 92) av djurägarna angett ”svårt att få in en ny rutin” till skillnad från personalen där den största gruppen (94%; 16 av 17) svarat ”djuret inte tolererar tandborstning eller komplement” som försvårande omständighet. ”Djuret verkar må bra ändå” var ett alternativ vilket skulle kunna stödja teorin om att ägarna inte är uppmärksammade på eventuella tandproblem. Detta var dessutom tredje största angivna försvårande anledning.

Liknande skillnader i uppfattning i enkätundersökningen sågs gällande vad djurägare respektive personal tror skulle underlätta följsamheten. En stor del av personalen som svarat angav att tydligare information om risker, fördelar nackdelar ur ett ekonomiskt perspektiv eller hälsoperspektiv för djuret och att ägare får öva på momenten tillsammans med personal skulle underlätta följsamheten. Ägarna svarade att de istället önskade att personalen visade moment på djuret, att personalen gav information om hur de ska få djuret att uppskatta tandborstning och som tredje största responsgrupp ”få öva tillsammans med personalen”. Detta resultat kan indikera en osäkerhet gällande förebyggande tandvård hos de djurägare som svarat på denna undersökning.

Skillnaden mellan grupperna i detta avseende samt skillnaden i skattad följsamhet skulle då kunna visa på ett visst glapp mellan parterna vid rådgivning. Personalen vill till synes understryka riskerna, vilket är riktigt och korrekt för att öka compliance. Ägarnas svar motsvarar också en viktig del av compliance nämligen överenskommelsen och säkerställandet av förståelse av de instruktioner som ges. Skillnaden kan återigen inte säkerställas motsvara verkligheten på grund av tidigare nämnd anledning, få deltagande. Svartsbilden visar ändå på en skillnad mellan rådgivare och mottagare där utrymme då skulle finnas för framtida studier att undersöka huruvida parterna skulle kunna mötas för att förbättra följsamheten.

8. Tack

- Emma Kvarnström med kollegor på Västra djursjukhuset, anställda på Bohusläns Smådjursklinik samt Jonna Nilsson med kollegor på Solstadens Smådjursklinik för engagemang och deltagande i enkätundersökningen.
- Mina kontakter på Facebook, utan ert delande av enkäten hade jag inte fått tillräckligt med svar
- Alla djurägare som svarat och övrig personal som svarat på enkäten och gjort mitt arbete möjligt.
- Jan Hultgren för vägledning och stöd i den statistiska analysen
- Alastair Ross för bra stöd i det vetenskapliga skriftliga arbetet.
- Alia Huss för det bästa stödet under alla frustrationsmoment under detta arbetet
- Fanny Wedin som agerar världens bästa kritiska vän som bidragit konstruktiv kritik och lättsamhet som underlättade arbetet stort!
- Sofia Eriksson för en enormt konstruktiv opponering på både muntligt och skriftligt arbete!
- Speciellt tack till Anne Nilsson för att ha gett mig handledning, motivation och tro på mitt ämnesval!

9. Referenser

- American Animal Hospital Association (2003). *The path to high quality care: practical tips for improving compliance*. Lakewood, Colo.: American Animal Hospital Association
- American Animal Hospital Association (2009). *Compliance: taking quality care to the next level ; a report of the 2009 AAHA compliance follow-up study.*. Lakewood, Colo.: American Animal Hospital Association
- Berger, B. A. (2003). Assessing and interviewing patients for meaningful behavioral change: Part 1. *The Case Manager* 15(5) ss. 46-50
- Berry, D. C. (2004). *Risk, communication and health psychology*. Maidenhead: Open University Press
- Casey, R. A. & Bradshaw, J. W.S. (2008). Owner compliance and clinical outcome measures for domestic cats undergoing clinical behavior therapy. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* 3(3), ss. 114-124
- Eide, H. & Eide, T. (2009). *Omvårdnadsorienterad kommunikation: relationsetik, samarbete och konfliktlösning. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur*
- Ejvegård, R. (2009). *Vetenskaplig metod. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur*
- Gee, M. E.; Bienek, A.; Campbell, N.R.C.; Bancej, C.M.; Robitaille, C.; Kaczorowski, J.; Joffres, M.; Dai, S.L.; Gwadry-Sridar, F. & Nolan, R. P. (2012) Prevalence of, and Barriers to, Preventive Lifestyle Behaviors in Hypertension (from a National Survey of Canadians With Hypertension) *American Journal Of Cardiology* 109(4), ss. 570-575
- Grave, K. & Tanem, H. (1999). Compliance with short-term oral antibacterial drug treatment in dogs. *Journal of Small Animal Practice* 40(4), ss. 158-162
- Kermani, F. & Davies, M. (2006). Patient Compliance: Setting the Scene I: *Patient compliance: sweetening the pill*. Red. Davies, M. & Kermani, F. Abingdon: Ashgate Publishing Group, ss. 3-6
- Lahdenperä, T. S. & Kyngäs, H. A. (2001). Levels of compliance shown by hypertensive patients and their attitude toward their illness. *Journal of Advanced Nursing* 34(2), ss.189-195
- Lue, T.W.; Pantenburg, D.P. & Crawford, P.A. (2008). Impact of the owner-pet and client-veterinarian bond on the care that pets receive. *Javma- Journal Of The American Veterinary Medical Association* 223(4), ss. 531-540
- Maille, V. & Hoffmann, J. (2013). Compliance with veterinary prescriptions: The role of physical and social risk revisited. *Journal of Business Research* 66, ss. 141-144
- Miller, B. R. & Harvey, C. E (1994). Compliance with oral hygiene recommendations following periodontal treatment in client-owned dogs. *Journal of Veterinary Dentistry* 11(1), ss. 18-19
- Studdert, V. P.; Gay, C. C. & Blood, D. C. (red.) (2012). *Saunders comprehensive veterinary dictionary. 4. ed. Edinburgh: Saunders Elsevier*
- Takeuchi, Y; Houpt, K.A. & Scarlett, J.M (2000). Evaluation of treatments for separation anxiety in dogs. *Journal Of The American Veterinary Medical Association* 217(3), ss. 342-345
- Trost, J. (2012). *Enkätboken. 4., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur*
- Världshälsoorganisationen (WHO) (2003-01). Adherence to long term therapy: evidence for action.
http://www.who.int/chp/knowledge/publications/adherence_full_report.pdf?ua=1
[tillgänglig 2014-04-25]

Bilaga 1.

Djurägarenkät

1. Vilket djurslag har du?

Om du har flera djur, utgå från ett av dem

Hund

Katt

2. Har du fått råd av personal på djurklinik/djursjukhus inom följande två områden?

	Ja	Nej
Tandborstning	☐	☐
Komplement till tandborstning (ex. tuggben, Dentastix eller Plaque off mm)	☐	☐

3. När fick du senast råd angående tandvård?

Uppskattningsvis

- För mindre än 1 mån sedan
- För mer än 1 mån sedan
- För mer än 3 månader sedan
- För mer än 6 månader sedan
- För mer än 12 månader sedan

4. Med erfarenhet både som djurägare och som personal har jag upplevt att många djurägare tycker att de generellt har svårt att följa tandvårdsråd de får av personal på djurklinik eller djursjukhus. Hur upplever du att du har följt de tandvårdsråd du fått?

Markera det svar du upplever stämmer in på dig.

	Inte följt alls				Följt till punkt och pricka		
	1	2	3	4	5		Inte fått råd
Tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐		☐
Komplement till tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐		☐

5. Hur lätt eller svårt tycker du det har varit att följa råd för tandborstning och komplement till tandborstning?

Kryssa för det alternativ du tycker stämmer bäst.

	Mycket svårt				Mycket lätt	
	1	2	3	4	5	
Tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	
Komplement till tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	

6. Finns det orsaker som gjort det svårt för dig att följa de råd du fått?

Välj minst 1 och max 5 av alternativen du tycker försvårat dina möjligheter att följa råden.

- Kostnad
- Tidskrävande
- Osäker på hur jag skall göra
- Avsaknad av muntlig information
- Avsaknad av skriftlig information
- Avsaknad av genomgång, ingen har visat hur man skall göra
- För mycket information på en gång som gjort det svårt att komma ihåg
- Min hund eller katt tolererar inte tandborstning eller komplement till tandborstning
- Min hund eller katt verkar mår bra även om vi inte borstar tänderna eller använder komplement
- Svårt att få in en ny rutin i vardagen
- Svårt att hålla motivationen uppe
- Upplever att rådet jag fått är mer till för att kliniken/sjukhuset skall tjäna pengar än mitt djurs bästa
- Jag har fått råd utan att fråga efter det
- Det har inte varit svårt att följa tandvårdsråd
- Annat

7. Vad anser du skulle göra det lättare för dig att följa råd om tandvård på din hund eller katt?

Kryssa för det alternativ du tycker passar bäst. Minst 1 och max 5

- Mer skriftlig information
- Mer muntlig information
- Personalen visar på min hund eller katt hur man skall göra
- Personalen instruerar mig så jag får öva på djuret på klinik medan de ser på
- Mer tips på tandborstningsmetoder om den metod jag fått råd om inte skulle fungera
- Tips på hur man skulle kunna få hunden eller katten att tolerera tandborstning
- Kontinuerlig kontakt med djurkliniken eller djursjukhuset
- Instruktioner och information som är mer anpassad för mig och mitt djur
- Tydligare information om fördelar, nackdelar och risker med att inte följa råden ur ett ekonomiskt perspektiv
- Tydligare information om fördelar, nackdelar och risker med att inte följa råden ur ett hälsoperspektiv för djuret
- Det finns inget som skulle göra det lättare
- Annat

8. Om du känner att du vill utveckla något svar eller lämna en kommentar kan du göra det här

Bilaga 2.

Personalenkät

1. Vilken profession tillhör du?

- Veterinär
- Djursjukskötare
- Djurvårdare
- Annat

2. Ger du råd om följande områden:

	Ja	Nej
Tandborstning	☐	☐
Komplement till tandborstning (ex. Dentastix eller Plaque off mm)	☐	☐

3. Om svar ja på något av alternativen på fråga 2. Hur ger du råd om tandvård till hund och katt?

Kryssa för det du brukar göra under en normal rådgivning

- Skriftligt
- Muntligt
- Genomgång, visar djurägare hur man skall göra

4. Hur upplever du att majoriteten av ägarna följer dina tandvårdsråd?

Markera på skalan hur du tycker att majoriteten av djurägare följer dina råd.

	Inte alls 1	2	3	4	Till punkt och pricka 5	Har inte gett råd angående detta
Tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komplement till tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Hur lätt eller svårt tror du att majoriteten av djurägarna har att följa de tandvårdsråd du ger?

	Mycket svårt 1	2	3	4	Mycket lätt 5	Har inte gett råd angående detta
Tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komplement till tandborstning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Vad tror du det finns för orsaker som kan göra det svårt för djurägare att följa dina råd?

Markera minst 1 och max 5 av alternativen. "Djurägare" syftar på majoriteten av djurägarna.

- Kostnad
- Tidskrävande
- Osäkerhet i hur momenten skall utföras
- Djurägare upplever avsaknad av skriftlig information
- Djurägare upplever avsaknad av muntlig information
- Djurägare upplever avsaknad av genomgång och personal som visar hur de skall göra
- Djurägare upplever att de fått för mycket information på en gång
- Hunden eller katten tolererar inte tandborstningen/komplement
- Djurägaren upplever att hunden mår bra utan tandborstning
- Djurägare har svårt att få in nya rutiner i vardagen
- Djurägare upplever att råden är till för att kliniken/sjukhuset skall tjäna pengar och inte för att främja djurets hälsa
- Djurägare har svårt för att hålla motivationen upp
- Djurägare upplever att de fått råd utan att ha bett om det
- Majoriteten av djurägarna verkar inte ha haft svårt att följa mina råd
- Annat

7. Vad tror du skulle underlätta följsamheten av dina tandvårdsråd hos majoriteten av djurägarna?

Markera minst 1 och max 5 av alternativen.

- Mer skriftlig information
- Mer muntlig information
- Personal visar på hunden eller katten hur man skall göra
- Djurägaren får testa på djuret och personal ser att de gör korrekt
- Information/demonstration av olika tekniker på hur man kan borsta tänderna eller använda komplement till sitt djur
- Tydligare information om hur man kan få hunden eller katten att uppskatta tandborstning
- Kontinuerlig kontakt med klinken/sjukhuset
- Mer individuellt anpassade råd beroende på djurägare och djur
- Tydligare information om fördelar, nackdelar och risker ur ett ekonomiskt perspektiv
- Tydligare information om fördelar, nackdelar och risker ur ett hälsoperspektiv för djuret
- Finns inget som skulle underlätta
- Annat

8. Om du vill utveckla något svar eller lämna en kommentar kan du göra det här

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
